

Com i per què

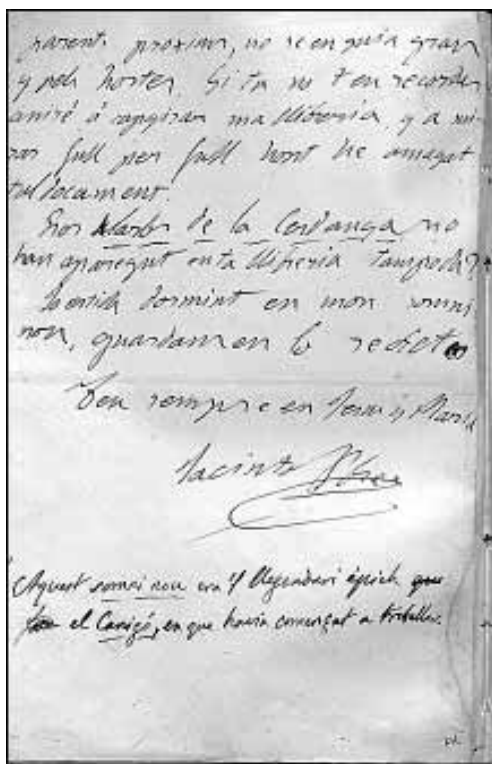

llegir .....

del cor / ses ales d'or i sa cançó desplega. // Mes per sentir-li modular a pler / la pobre humanitat està distreta". El gir final ens porta, no pas a una autoafirmació poètica sinó a una cosa molt més subtil: "Jo l'he sentida un bell matí de maig, / lo bell matí del maig de ma infantesa; / jo l'he sentida la gentil cançó: / per ço m'és enyorívola la terra".

El llibre s'obre amb un pròleg en el qual explica quina és la significació, personal i col·lectiva, del Montseny, i ho fa glossant *La Pàtria*, d'Aribau. És una joia que no s'ha de deixar passar i que presenta el sentit del llibre molt millor de com jo ho pugui fer. Hi explica també per què fa poesia religiosa: "Al principi m'ho aconsellaven los Sagrats Evangelis, mes a la fi m'ho han dit i fet entendre los homes i tot amb lliçons inoblidables, que les coses d'allí dalt valen i inspiren més poesia i amor que les coses d'ací baix." Com que el llibre recull materials antics i novells, sota pretext de la unitat temàtica, hi trobem moltes maneres de fer poètiques amb registres tan distants com *La veu del Montseny* o *Per què Déu nos bastoneja?*, des de poemes circumstancials a poemes d'un lirisme absolut. I goigs, cobles, romancets, llegendes. I no sempre del mateix valor. Però l'interès del llibre són les joies que hi anem trobant, que són moltes: tot just començar, la dedicatòria *A la Verge: Jo tenia cinc anys...* Uns decasíl·labs magistrals: "Tenia jo cinc anys, ara cinquanta, / i us porto un altre ramillet de flors". Seguim: *Lo comte Arnau*. Romanç, llegenda, concisió narrativa. *Mon colomar*: un altre record d'infantesa que explica el sentit de la mancança i la necessitat del somni. Un poema que, després d'una altra joia, *A la mort de la meua mare*, ens porta al millor poema del recull: *Records i somnis*. Llegiu-lo, a mitja veu. Deixeu-vos penetrar pel ritme. A ell el salvava l'esperança del cel; a nosaltres, que hi hagi qui escrigui poesia com la seva. Seguim: *Lo trobador*, *Cobles de la Mare de Déu del Roure* (uns versos de quatre síl·labes, una filigrana a la qual torna a *Al beat Ramon Llull*), *Somni d'infant*, *Sentint un rossinyol*, *Lo pelegrinet de Santa Teresa*, *Dalt de l'ermita*, *Flor d'hivern* (del 1879), *L'estel de l'alba* i la darrera joia: *L'hostal millor* ("M'estic a l'hostal / de la Providència, / servit com un rei / per mà de la reina. / Ella em dona el vi / de la vinya seva; / ells em dona el pa / me'l dona i me'l llesca. / ..."). Són poemes per llegir en veu alta, seguint el ritme que ens marquen les mateixes paraules. Amareu-vos-en. Els que us cansin, deixeu-los. Tindreu un tast d'aquell cel que Verdaguer va deixar per nosaltres.

FLORS DEL CALVARI

Isabel-Clara Simó

Escriptora i periodista

Flors del Calvari és un recull poètic publicat el 1896, però iniciat el 1893, car al pròleg Verdaguer diu que va escriure el primer poema, *A Jesús coronat d'espines*, tres anys abans. Parlem del cim de la seva tragèdia, que en aquest pròleg dona peu al poeta a amargues ironies. Dins la seva obra lírica, *Flors del Calvari* és segurament el seu recull més colpidor. És una obra que demostra una gran força poètica tant en la versificació –Verdaguer hi té poemes avançats a la seva època i avançadíssims per a la literatura catalana– i en les figures literàries, agudes com dards, com en una temàtica en què es mostra víctima de les forces econòmiques i eclesiàstiques del moment. És, doncs, per una banda, junt amb el recull d'articles *En defensa pròpia*, un text imprescindible per conèixer la tragèdia verdagueriana des del punt de vista del seu protagonista, i, per l'altra, és un monument poètic d'una bellesa astoradora, impactant.

El recull té tres parts, precedides de dos poemes introductoris: el ja citat *A Jesús coronat d'espines* i *L'arpa*; la primera porta el títol *Crucíferes* i conté 47 poemes d'estrofes i mètriques diverses que l'autor diu que són "un xic a l'estil d'ara", per remarcar-ne la modernitat; la segona la titula *Esplai*, 19 poemes que segurament contenen el millor

*Calúnnia, detractor
ta llengua de glavi esmola;
los broncs son mos plaers,
los penjaments la meua honra.*

'Flors del Calvari'

Verdaguer líric, i que ell en diu "les més completes i arrodonides"; la tercera part es titula *Flors de Mira-Cruz*, un conjunt de corrandes breus dedicades al convent d'aquest nom a Sant Sebastià. L'objectiu de *Flors del Calvari* és obsessivament repetit al llarg de tot el poemari: Verdaguer versifica la seva caiguda en desgràcia, la seva expulsió del palau del marquès de Comillas i la persecució eclesiàstica de què va ser objecte. Acusa sense embuts els seus perseguidors, mostra les nafres de la injustícia de què és objecte i, sobretot, declara insistentment que com més l'ataquin més favor li fan perquè és més a prop de Déu. En el judici de Sòcrates, condemnat a mort injustament, el filòsof reitera que la injustícia la cometien els jutges que l'han condemnat, no ell, que és innocent de les acusacions. Doncs, de manera semblant, Verdaguer reitera que cada cop que rep és una corona d'espines que li franquejarà la porta del cel, i que són els seus perseguidors els qui de debò patiran per haver comès una injustícia. Estem davant d'una declaració d'innocència i, alhora, d'un orgull sense esclertes, d'una sobbergueria que ressona encara més en cada senyal d'humilitat. Verdaguer està convençut, i amb raó, de la seva enorme superioritat intel·lectual i poètica; a *Flors del Calvari* demostra que també creu en la seva superioritat moral.

Ja en el poema introductor, *A Jesús coronat d'espines*, el poeta diu: "Donau als altres honor i glòria, / a mi els oprobis, burla i menyspreu;

/ no vull la palma sens la victòria: / ma palma sia la vostra creu", i aclareix al pròleg que sembla que aquest poema sigui una premonició de totes les desgràcies que estan a punt de passar-li; afegeix, amb no poca murrieria: "En ella [en aquesta poesia] jo, potser amb més sentiment i poètica dolença que amb veres ganes de patir per Jesucrist, li demanava «oprobis, burla i menyspreu»; mes a la veritat jo no sabia gaire de quin color anaven vestits, ni quina cara tenien aqueixos poc falaguers ministres de la divina pietat, ni, per altra banda, esperava que vinguessen tan a correuita a veure'm ni fossen tan amatents en oferir-me llur calze d'amargor". També està convençut que té en la ploma una arma formidable de què estan mancats els seus enemics: "En vingueren a trucar a la meua porta tantes i de tantes menes [de contrarietats], que fent los ulls clucs i perdent-los la por, per aconhortar-me'n, proví de convertir mes penúries en cançons (...). Des de llavors, a quiscun que em venia a donar càstig, l'hi feia pagar amb una tirada de versos. (...) Si em venia a picar [la creu que li infligien] transfigurada en vespa, jo li deia: pica i picaré; i quan ella m'havia clavat lo fible, jo, a tornajournals, li clavava una agulla al clatell". Després, diu que s'ha dedicat a recollir els escarnis i les humiliacions com qui recull un tresor; ho fa, per exemple, en els magnífics hendecasíl·labs d'un poema tan enlluernador com *Sum vermís*: "Des d'avui colliré los vilipendis / i llengoteigs com perles i topazis / per la corona que en lo cel espero". Voldria citar, per acabar, alguns dels poemes que més m'han colpit: *A mos bescantadors (Amadíssims enemics...)*, *A un detractor* ("Calúnnia, detractor, / ta llengua de glavi esmola; / los esbroncs són mon plaer, / los penjaments la meua honra"), *Si us plau* ("Coronau-me de menyspreu, / abrigau-me de congoixes..."), *Lo calze i l'arpa* –un dels seus poemes més celebrats–, i òbviament *Sum vermís*, entre molts d'altres. Un triomf del poeta, és cert, però fou un pírrica victòria: els seus perseguidors encara avui "esmolen la llengua de glavi". I un llibre indispensable, enlluernador.

EN DEFENSA PRÒPIA

Josep Faulí

Periodista

Adreta llei es pot parlar de "periodisme autobiogràfic" en relació amb els articles de Jacint Verdaguer *En defensa pròpia*. És una expressió rigorosament exacta, perquè es tracta d'escriure pensats per a la premsa diària en què l'autor parla, sobretot, d'ell mateix. Cal, però, fer més precisions per evitar equívocs, perquè, tot i que aquesta obra verdagueriana, fruit de la juxtaposició de dues sèries d'articles publicades els anys 1895 i 1897 a la premsa barcelonina, és en principi la més *periodística* de totes les seves, el caràcter autobiogràfic l'allunya d'una funció en què l'autor, normalment, té prohibit el paper de protagonista. L'escriptor, en aquestes proses, extremadament preocupat per la recepció dels seus treballs, escriu textos que més que actuals creen l'actualitat. Des del títol genèric dels articles, però, ell no enganya ningú i fa la seva defensa, la seva gran defensa.

Els articles, convertits en llibre, es presenten en les dues sèries en què van ser

